

מִסְכַּת בְּרָכוֹת פֶּרֶק ח [0059,45]

[בְּרָכוֹת ח, א מִשְׁנָה]

”אָלוּ דְבָרִים שְׂבִין בֵּית שְׁמִי לְבֵית הַלֵּל בְּסַעוּדָה.
בֵּית שְׁמִי אוֹמְרִין:
מְבַרְךָ עַל הַיּוֹם, וְאַחַר כֵּן מְבַרְךָ עַל הַיַּיִן.
וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִין:
מְבַרְךָ עַל הַיַּיִן, וְאַחַר כֵּן מְבַרְךָ עַל הַיּוֹם.”

[תלמוד]

מָה טַעְמָהוֹן דְּבֵית שְׁמִי?
שְׁקַדְשַׁת הַיּוֹם גְּרַמָּה לַיַּיִן שְׂבִיבָא,
וּכְבֵר נִתְחַיֵב בְּקַדְשַׁת הַיּוֹם עַד שְׁלֵא בָא הַיַּיִן.
מָה טַעְמָהוֹן דְּבֵית הַלֵּל?
שְׁהַיַּיִן גּוֹרֵם לְקַדְשַׁת הַיּוֹם שְׁתֵּאמַר.
דְּבָר אַחַר:
הַיַּיִן תְּדִיר וּקְדֻשָּׁה אֵינָה תְּדִירָה.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵה:
מִדְּבַרֵי שְׁנִיחָן, יַיִן וְהַבְּדֵלָה, הַיַּיִן קוֹדֵם:
כְּלוּם טַעְמָהוֹן דְּבֵית שְׁמִי,
אֵלָא שְׁקַדְשַׁת הַיּוֹם גְּרַמָּה לַיַּיִן שְׂבִיבָא? [60]
וְכֵאן, הוֹאִיל וְלֹא אַבְדֵּלָה גְּרַמָּה לַיַּיִן שְׂבִיבָא,
הַיַּיִן קוֹדֵם.

כְּלוּם טַעְמָהוֹן דְּבֵית הַלֵּל,
אֵלָא שְׁהַיַּיִן תְּדִיר וּקְדֻשָּׁה אֵינָה תְּדִירָה?
וְכֵן, הוֹאִיל וְהַיַּיִן תְּדִיר וְאַבְדֵּלָה אֵינָה תְּדִירָה,
הַיַּיִן קוֹדֵם.

אָמַר רַבִּי מְנָא:
מִדְּבַרֵי שְׁנִיחָן,
יַיִן וְאַבְדֵּלָה, אַבְדֵּלָה קוֹדֶמֶת:
כְּלוּם טַעְמָהוֹן דְּבֵית שְׁמִי,
אֵלָא שְׂכַבֵר נִתְחַיֵב בְּקַדְשַׁת הַיּוֹם עַד שְׁלֵא בָא הַיַּיִן?
וְכֵאן, הוֹאִיל וְנִתְחַיֵב בְּהַבְּדֵלָה עַד שְׁלֵא בָא הַיַּיִן,
אַבְדֵּלָה קוֹדֶמֶת.
כְּלוּם טַעְמָהוֹן דְּבֵית הַלֵּל,
אֵלָא שְׁהַיַּיִן גּוֹרֵם לְקַדְשַׁת הַיּוֹם שְׁתֵּאמַר,

וכאן, הואיל ואין היין גורם לאבדלה שתאמר,
אבדלה קודמת.

אמר רבי זעירא :
מדברי שניהן,
מבדילין בלא יין ואין מקדשין אלא בנין.
היא דעתיה דרבי זעירא, דרבי זעירא אמר :
מבדילין על השקר,
ואזלין מן אתר לאתר משום קדשה.
אמר רבי יוסה ברבי בון :
נהיגין תמן,
במקום שאין יין,
שליח צבור עובר לפני התבה,
ואומר ברכה אחת מעין שבע,
וחותם ב "מקדש ישראל ואת יום השבת".

וקשיא על דבית שמי בלילי שבת.
היך עבידה ?
היה יושב ואוכל בערב שבת,
וחשקה לילי שבת,
ואין שם אלא אותו הכוס,
את אמר,
מניחו לאחר המזון ומשלשל כלם עליו.
מה נפשך ?

יברך על היום, המזון קודם !
יברך על המזון, היין קודם !
יברך על היין, היום קודם !
נשמענה מן הדא : (ברכות ח, ח)
"בא להן יין אחר המזון,
ואין שם אלא אותו הכוס".
אמר רבי בא :

על ידי שהוא ברכה קטנה,
שפא ישפח וישתה ;
ברם הכא,

מכיון שהוא משלשל על הכוס,
אינו שכת .

כיצד יעשה על דבית שמי ?
יברך על המזון תחלה,
ואחר כך יברך על היום,
ואחר כך יברך על היין.

וקשיא על דבית הלל במוצאי שבת.
היך עבידה ?
היה יושב ואוכל בשבת וחשקה מוצאי שבת,
ואין שם אלא אותו הכוס,

אתָ אָמַר,
מִנִּיחוּ לְאַחַר הַמְּזוֹן וּמְשַׁלְּשֵׁל כֻּלָּן עָלַי.
מָה נִפְשֶׁךְ?

יְבָרֶךְ עַל הַיַּיִן, הַמְּזוֹן קוֹדֵם!

יְבָרֶךְ עַל הַמְּזוֹן, הַגֵּר קוֹדֵם!

יְבָרֶךְ עַל הַגֵּר, אֲבָדְלָה קוֹדֶמֶת!

נִשְׁמָעֵנָה מִן הַדָּא:

אָמַר רַבֵּי יְהוּדָה:

לֹא נִחְלְקוּ בַּיִת שָׁמַי וּבַיִת הַלֵּל

עַל בְּרַכַּת הַמְּזוֹן שֶׁהִיא בְּתַחֲלָה,

וְלֹא עַל הַבְּדִלָּה שֶׁהִיא בְּסוּף.

עַל מָה נִחְלְקוּ?

עַל הַגֵּר וְעַל הַבְּשָׂמִים.

שְׁבִית שָׁמַי אוֹמְרִים:

בְּשָׂמִים וְאַחַר כֶּךָ גֵּר.

וּבַיִת הַלֵּל אוֹמְרִים:

מְאוּר וְאַחַר כֶּךָ בְּשָׂמִים.

רַבֵּי בָּא, רַב יְהוּדָה בְּשֵׁם רַב:

הִלְכָה כְּמִי שֶׁהוּא אוֹמֵר בְּשָׂמִים וְאַחַר כֶּךָ גֵּר.

כִּיצַד יַעֲשֶׂה עַל הַבַּיִת הַלֵּל?

יְבָרֶךְ עַל הַמְּזוֹן תְּחִלָּה,

וְאַחַר כֶּךָ יְבָרֶךְ עַל הַיַּיִן,

וְאַחַר כֶּךָ יְבָרֶךְ עַל הַגֵּר.

יוֹם טוֹב שֶׁחָל לַהֲיוֹת בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת,

רַבֵּי יוֹחָנָן אָמַר:

יִקְנִי"ה: יַיִן, קְדוּשָׁה, גֵּר, הַבְּדִלָּה.

חֲנִינֵי בַר בָּא אָמַר בְּשֵׁם רַב:

יַיִן, קְדוּשָׁה, גֵּר, הַבְּדִלָּה, סִכָּה וְזִמְן.

רַבֵּי חֲנִינְיָא אָמַר:

יִנְה"ק.

שְׁמוּאֵל אָמַר כֶּהָדָא דְרַבֵּי חֲנִינְיָא,

דְּאָמַר רַבֵּי אַחָא בְּשֵׁם רַבֵּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֹוִי:

מְלִיךָ יוֹצֵא וְשִׁלְטוֹן נִכְנָס,

מְלוּיָן אֵת הַמְּלִיךָ וְאַחַר כֶּךָ מְכַנְיָסִין אֵת הַשִּׁלְטוֹן.

לֹוִי אָמַר:

יְהִנ"ק.

מִסְתַּבְּרָה הַלֹוִי, הֵהוּא אָמַר מְעִין שְׁגִיחֵם.

רַבֵּי זְעִירָא בְּעָא קָמִי רַבֵּי יִסָּא:

הֵיךְ עוֹבְדִין עוֹבְדָא?

אָמַר לֵיה:

כָּרַב וּכְרַבֵּי יוֹחָנָן.

וְכֵן נִפְקַע עוֹבְדָא כָּרַב וּכְרַבֵּי יוֹחָנָן.

רַבֵּי אֲבָהוּ, כַּד הָנָה אֲזִיל לְדִרּוּמָה,

הָנָה עָבִיד כְּרַבֵּי חֲנִינְיָא;

וְכַד הָנָה נִחִית לְטַבְּרִיא,

הָנָה עֲבִיד כְּרַבִּי יוֹחֲנָן,
הֲלֹא מִפְּלֵג עַל בַּר נֶשׁ בְּאַתְרֵיהּ.
עַל דְּעֵתִיּה הֲרַבִּי חֲנִינְא נִיחָא,
וְקִשְׂיָא עַל הֲרַבִּי יוֹחֲנָן:
אֵלוּ בְּשֹׁאֵר יְמוֹת הַשָּׁנָה,
שְׂמָא אֵינוּ מְכַרְךָ עַל הַגֵּר, שְׂלֵא יְכַבֵּה?
וְכָא, יְכַרְךָ עַל הַגֵּר שְׂלֵא יְכַבֵּה!
מָה עֲבַד לִיָּה רַבִּי יוֹחֲנָן?
מִכִּינֵן שְׂיֵישׁ לוֹ זֵין, אֵין גֵּרוּ כְּבָה.
וַיְכַרְךָ עַל הַגֵּר בְּסוּף!
שְׂלֵא לְעַקְרוּ מִן הַשְּׂבִתוֹת הַבָּאוֹת.

[בְּרִכּוֹת ח, ב]

”בֵּית שְׁמִי אוֹמְרִין:
נוֹטְלִין לְיָדִים, וְאַחַר כֶּף מוֹזְגִין אֶת הַכּוֹס.
וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִין:
מוֹזְגִין אֶת הַכּוֹס, וְאַחַר כֶּף נוֹטְלִין לְיָדִים.”

[תלמוד]

מָה טַעְמוֹן דְּבֵית שְׁמִי?
שְׂלֵא יִטְמְאוּ מִשְׁקִין שְׂבִאֲחוּרֵי הַכּוֹס מִיָּדוֹ,
וַיִּחְזְרוּ וַיִּטְמְאוּ אֶת הַכּוֹס.
מָה טַעְמוֹן דְּבֵית הַלֵּל?
לְעוֹלָם אַחֲרֵי הַכּוֹס טְמֵאִין.
דְּבַר אַחַר:
אֵין נְטִילַת יָדִים אֱלָא סְמוּךְ לְבִרְכָּה. [61]
רַבִּי בִּיבִי בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחֲנָן:
אַתְיָא דְּבֵית שְׁמִי כְּרַבִּי יוֹסֵה,
וּדְבֵית הַלֵּל כְּרַבִּי מְאִיר,
דְּתַנְיִנֵן תַּמָּן: (כִּלִּים כה,ו)
”רַבִּי מְאִיר אוֹמֵר:
לְיָדִים טְמֵאוֹת וְטַהוּרוֹת. <שם: הַטְּמֵאוֹת וְהַטְּהוּרוֹת>
אָמַר רַבִּי יוֹסֵה:
לֹא אָמְרוּ אֱלָא לְיָדִים טַהוּרוֹת בְּלִבְד. ” <שם: הַטְּהוּרוֹת>
רַבִּי יוֹסֵה בְּשֵׁם רַבִּי שְׁבִתִּי,
רַבִּי חִזְיָא בְּשֵׁם רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לִקְיֵשׁ:
לְחַלְהָ וּלְנִטְיִלַת יָדִים אֲדָם מִתְּלַף אַרְבַּעַת מִלִּין.
רַבִּי אֶפְהוּ בְּשֵׁם רַבִּי יוֹסֵה בִּירְכִי חֲנִינְא:
הֲדָא דְתַמְרָא, לְפָנָיו,
אֲבָל לְאַחֲרָיו, אֵין מְטַרִיחִין עָלָיו.
שׁוּמְרֵי גְנוֹת וּפְרֻזְסִים, מָה אַתְּ עֲבַד לְהוֹן?
כְּלַפְנֵיהֶן? כְּלַאֲחֲרֵיהֶן?
נִשְׁמַעְנָה מִן תְּדָא: (חֵלֶה ב,ג)

"האשה יושבת וקוצה תלתה ערמה,
מפני שהיא יכלה לכסות את עצמה,
אבל לא האיש."
והדא אשה, לא בתוך הבית היא יושבת?
ואת אמר אין מטריחין עליה.
וכא אין מטריחין עליו.

תני:

מים שלפני המזון, רשות,
ושלאחר המזון, חובה.
אלא שבראשונים, נוטל ומפסיק,
ובשניים, נוטל ואינו מפסיק.
מה הוא "נוטל ומפסיק"?
רבי יעקב בר אחא אמר:
נוטל ושונה.
רבי שמואל בר יצחק בעי:
נוטל ושונה, ואת אמר רשות!
אית דבעי מימר:
אדם מהלך ארבעת מילין,
ואת אמר רשות!
אמר רבי יעקב בר אדי:
על הראשונים נאכל בשר חזיר,
על השניים יצאה אשה מביתה.
ויש אומרים שנהרגו עליה שלש נפשות.
שמואל סלק לגבי רב.
חמא יתיה אכל בחתה. <בבגד של שק>
אמר ליה:
מהו כן?
אמר ליה:
אסתניס אני.
רבי זעירא פד סליק להכא,
חמא כהניא אכלין בחתה. <בבגד של שק>
אמר להון:
הא אזילא ההיא דרב ושמואל!
אתא רבי יוסה בר בר כהנא בשם שמואל:
נטילת גדים לחלין,
אין נטילת גדים לתרומה.
רבי יוסה אומר:
לתרומה ולחלין.
רבי יוסה בשם רב חיא בר אשי,
רבי יונה, רב חיא בר אשי בשם רב:
נטילת גדים, לתרומה, עד הפרק,
ולחלין, עד קשרי אצבעותיו.
מישא בר בריה דרבי יהושע בן לוי אמר:
מן דתנה אכל עם סבי ולא משטרף ידוי עד הפרק,
לא הנה אכל עמיה.

רב חונא אָמר:

אין נטילת יָדים אָלאַ לפת בלבד.

תְּנֵי רבֵי הוֹשַׁעְיָה:

כָּל דְּבַר שֵׁישׁ בּוֹ לְכַלּוֹף מִשְׁקָה.

רבֵי זְעִירָא, אָפְלוּ מִקְצָץ תּוֹרְמוֹסִין,

הָיָה נָסִיב לִידוּי.

רב אָמר:

נָטַל יָדָיו בְּשַׁחְרִית,

אין מְטַרְיחִין עָלָיו בֵּין הָעַרְבִים.

רבֵי אַבִּינָא מִפְקֵד לְתַמְרָה:

הָן דְּאִתּוֹן מִשְׁפָּחִין מִן, <הֵיכֵן שֶׁאַתֶּם מוֹצִאים מִים>

תְּהוֹן נְסָבִין יָדֵינוֹן וּמִתְנֵי עַל כָּל יוֹמָא. <טלוּ יָדֵיכֶם וְהִתְנוּ>

רבֵי זְעִירָא סָלִיק גַּבֵּי רבֵי אַבְהוּ לְקִיסְרִין,

אִשְׁפָּחִיה אֶזֶל לְמִיכּוּל,

יָהֵב לִיהָ עֲגֻלָּה דְקָצִי, <נתן לוֹ כִּכָּר לְפָרוֹס>

אָמר לִיהָ:

סב בְּרִיךְ!

אָמר לִיהָ:

בַּעַל הַבַּיִת יוֹדֵעַ פָּחוּ שְׁלֹכְכֶרוּ.

מִן דְּאֶכְלוֹן, אָמר לִיהָ:

סב בְּרִיךְ!

אָמר לִיהָ:

חָכֵם רבֵי לְרַב חוֹנָא דְאַנְשׁ רַב הוּא, <מכִּיר רבֵי אַח>

וְהָיָה אָמר:

הַפּוֹתֵחַ הוּא חוֹתֵם.

מִתְנִיתָא פְּלִיגָא עַל רַב חוֹנָא.

דְּתֵנִי:

סָדֵר נְטִילַת יָדִים,

עַד חֲמִשָּׁה, מִתְחִילִין מִן הַגְּדוֹל.

יֹתֵר מִכֵּן מִתְחִילִין מִן תְּקַטָּן.

בְּאִמְצַע הַמְּזוֹן, מִתְחִילִין מִן הַגְּדוֹל.

לְאַחַר הַמְּזוֹן, מִתְחִילִין מִן הַמְּבָרֵךְ.

לֹא שְׂיַחְקִין עֲצָמוֹ לְבִרְכָּהּ?

אֵן תִּימַר "הַפּוֹתֵחַ הוּא חוֹתֵם",

כְּכֹר מִתְקַן הוּא.

אָמר רבֵי יִצְחָק:

תְּפִתֵר בְּאַלְטֵין דְּהוּוּ עָלֶיךָ קְטַעִין קְטַעִין,

וְלֹא יִדְעִין מִן מְבָרְכָהּ.

[בְּרִכּוֹת ח, ג.]

מִתְנִיתָהּ.

"בֵּית שְׁמַי אֹמְרִין:

מִקְנֵם יָדָיו בְּמִפְּהָ, וּמִנִּיחָה עַל תְּשֻׁלְתָּן.

וּבֵית הַלֵּל אֹמְרִין:

על הכֶּסֶת.

[תלמוד]

מתניתא בשלחן שלשיש ושלפרקים,
שאינו מקבל טמאה.

מה טעמון הבית שמי?

שלא יטמאו משקין שבמפה מן הכֶּסֶת,
ויחזרו ויטמאו את ידיו.

ומה טעמון הבית הלל?

לעולם ספק משקין לידים טהור.

דבר אחר:

אין ידים לחלין.

וכבית שמי יש ידים לחלין?

תפתר או כרבי שמעון בן אלעזר,

או כרבי אלעזר בירבי צדוק.

או כרבי שמעון בן אלעזר,

דַּתְּנִי:

רבי שמעון בן אלעזר אומר משום רבי מאיר:

הידים תחלה לחלין ושנניות לתרומה.

או כרבי אלעזר בירבי צדוק,

דַּתְּנִינן תמן: (טהרות ב,ח)

"חלין שנעשו על גבי תקדש, הרי אלו כחלין.

רבי אלעזר בירבי צדוק אומר:

הרי אלו כתרומה, לטמא שנים ולפסל אחד." [62]

תמן תנינן: (עדיות ד,ו)

"הסך שמן טהור ונטמא ויכר וטבל,

בית שמי אומרים:

אף על פי מנטף, טהור." <שמנטף>

ובית הלל אומרים:

מתלפה שיטתהון הבית שמי:

תמן אנון אמרין טהור,

והקא אנון אמרין טמא!

תמן, מאוס הוא,

ברם הקא, בעינו הוא.

"אם היה שמן טמא מתחלתו,

בית שמי אומרים:

כדי סיכת אבר קטן.

ובית הלל אומרים:

משקה טופח.

רבי יהודה אומר משום בית הלל:

טופח ומטפית."

מתלפה שיטתהון הבית הלל:

תמן אנון אמרין טמא,

והקא אנון אמרין טהור!

תָּמַן בְּעֵינָיו הוּא, בְּרַם הָכָא, בְּלוּעַ בְּמַפָּה הוּא.

[בְּרִכּוֹת ח, ד.]
הִלְכָה

”בֵּית שָׁמַי אומְרִין:
מְכַבְּדִין אֶת הַבַּיִת, וְאַחַר כֵּן נוֹטְלִין לְיָדַיִם.
וּבֵית הַלֵּל אומְרִין:
נוֹטְלִין לְיָדַיִם, וְאַחַר כֵּן מְכַבְּדִין אֶת הַבַּיִת.”

[תלמוד]

מָה טַעְמָהוֹן הַבַּיִת שָׁמַי?
מִפְּנֵי אַבְדָּן אֲכָלִין.
וּמָה טַעְמוֹן הַבַּיִת הַלֵּל?
אִם הַשְּׂמֵשׁ פָּקַח,
תְּהִי זֶה מַעֲבִיר פְּרוּרִין פְּחוֹת מִכּוֹזֵית,
וְנוֹטְלִין לְיָדַיִם,
וְאַחַר כֵּן מְכַבְּדִין אֶת הַבַּיִת.

[בְּרִכּוֹת ח, ה.]
הִלְכָה

”בֵּית שָׁמַי אומְרִין:
גֵּר, וּמְזוּן, בְּשָׂמַיִם, וְהַבְּדֵלָה.
וּבֵית הַלֵּל אומְרִין:
גֵּר, וּבְשָׂמַיִם, וּמְזוּן, וְהַבְּדֵלָה.
בֵּית שָׁמַי אומְרִין:
”שְׂבַרְא מְאוּר הָאֵשׁ.”
וּבֵית הַלֵּל אומְרִין:
”בּוֹרְא מְאוּרֵי הָאֵשׁ.”

[תלמוד]

תָּנִי:
אָמַר רַבִּי יְהוּדָה:
לֹא נִחְלְקוּ בֵּית שָׁמַי וּבֵית הַלֵּל
עַל הַמְּזוּן שֶׁהוּא בְּתַחֲלָה,
וְעַל הַבְּדֵלָה שֶׁהִיא בְּסוּף.
וְעַל מָה נִחְלְקוּ?
עַל הַמְּאוּר וְעַל הַבְּשָׂמַיִם,
שֶׁבֵּית שָׁמַי אומְרִים:
בְּשָׂמַיִם וּמְאוּר.
וּבֵית הַלֵּל אומְרִים:

מאור ובשמים.
רבי בא, רב יהודה בשם רב:
הלכה כדברי מי שאומר " בשמים ואחר כך מאור".

בית שמי אומרים:
כוס בימינו, ושמן ערב בשמאלו.
אומר על הכוס, ואחר כך אומר על שמן ערב.
בית הלל אומרים:
שמן ערב בימינו, וכוס בשמאלו.
אומר על שמן ערב,
וטחו בראש השמש.
אם היה שמש תלמיד חכמים,
טחו בכתל,
שאין שבו שלתלמיד חכמים
להיות יוצא מבשם.
אבא בר בר תנה ורב חונא הוון? תיבין אקלין,
והנה רבי זעירא קאים משמש קמיהון
עלו וטעין תריהון בתרא דיה.
אמר ליה אבא בר בר תנה:
מה? ידך חוריתא קטיעה?
וכעס עלוי אבוי.
אמר ליה:

לא מסתף דאת רביע, <לא מספיק שאתה שוכב>
והוא קאים משמש.
ועוד דהוא כהן, ואמר שמואל:
המשתמש בכהנה, מעל.
את מקל ליה!
גזרה דהוא רבע,
ואת קאים משמש תחתוי.
מנין "המשתמש בכהנה, מעל"?
רבי אחא בשם שמואל אמר:
(עורא חכח) "ואמרה אלהם:
אתם קדש ליי והכלים קדש."
מה כלים, המשתמש בהן מעל,
אף המשתמש בכהנים מעל.

הלכה.
על דעתהון דבית שמי,
"שברא פרי הגפן";
על דעתהון דבית הלל,
"בורא פרי הגפן".
יין מתחדש בכל שעה, <משתפר עם הזמן>
האש אינו מתחדש בכל שעה.
האש והכלאים,
אף על פי שלא נבראו מששת ימי בראשית,

אָבֵל עָלוּ בְּמַחֲשָׁבָה מְשֻׁשֶׁת יָמֵי בְּרֵאשִׁית.

הַכְּלָאִים,

(בְּרֵאשִׁית לו, כד) "בְּנֵי צָבָעוֹן וְאִיהָ וְעֵנָה,
הוּא עֵנָה אֲשֶׁר מָצָא אֶת הַיָּמִם בַּמִּדְבָּר".

מָהוּ "הַיָּמִם" ?

רַבִּי יוֹדֵן בַּר סִימוֹן אוֹמֵר:

הַמִּיּוֹנוֹס. <פֶּרֶד בֶּן חֲמוּר>

וְרַבִּינֵי אֲמַרִין:

הַיָּמִיסוּ, חֲצִיּוֹ סוּס וְחֲצִיּוֹ תַמּוּר. <חֲצִי>

וְאֵלֵי הֵן הַסְּמָנִין ?

אָמַר רַבִּי יוֹנָה:

כָּל שְׂאֵזְנֵי קִטְנוֹת, אִמּוֹ סוּסָה וְאָבִיו תַמּוּר.
וְכָל שְׂאֵזְנֵי גְדוּלוֹת, אִמּוֹ תַמּוּרָה וְאָבִיו סוּס.

רַבִּי מְנָא מִפְּקֵד לְאֵלֵין דְּנִשְׁיָאָה:

אֵן בְּעִיתוֹן מְזוּבֹן מוּלִיּוֹן, <פֶּרֶד>

תַּהוֹן וְבָנִין אֵלֵין דְּאֲדִיגִיהוֹן דְּקִיקִין,

שְׂאִמּוֹ סוּסָה וְאָבִיו תַמּוּר.

מָה עֲשָׂה עֵנָה ?

זְמַן תַמּוּרָה וְהַעֲלָה עָלֶיהָ סוּס זָכָר,

וְיִצְאָה מִמֶּנָּה פֶּרֶדָה.

אָמַר לוֹ תַקְדֵּשׁ בְּרוּךְ הוּא:

אִתָּה הִבָּאת לְעוֹלָם דְּבַר שֶׁהוּא מְזִיקוֹ,

אִף אֲנִי מְבִיא עַל אוֹתוֹ הָאִישׁ דְּבַר שֶׁהוּא מְזִיקוֹ.

מָה עֲשָׂה תַקְדֵּשׁ בְּרוּךְ הוּא ?

זְמַן חֲכִינָה וְהַעֲלָה עָלֶיהָ תַרְדִּוֹן, <נַחַש>

וְיִצְאָ מִמֶּנָּה חֲבַרְבָּר.

מִעוֹלָם לֹא יֵאמַר לָךְ אָדָם,

שֶׁעָצוּ חֲבַרְבָּר וְחִיָּה,

שֶׁנִּשְׁכּוּ כָּלֵב שׁוֹטֵה וְחִיָּה,

שֶׁבְעֻטָתוֹ פֶּרֶדָה וְחִיָּה,

וּבִלְבַד פֶּרֶדָה לְבָנָה.

הָאֵשׁ.

רַבִּי לֹוִי בִשְׁם בַר נְזִירָה:

שְׁלֹשִׁים וְשֵׁשׁ שְׁעוֹת שֶׁמָּשָׂה אוֹתָהּ הָאוֹרָה.

וְשִׁתִּים עֲשָׂרָה שְׁלֵעָרֵב שַׁבָּת,

וְשִׁתִּים עֲשָׂרָה שְׁלֵלִיל שַׁבָּת,

וְשִׁתִּים עֲשָׂרָה שְׁלֵשַׁבָּת.

וְהִיא אָדָם הִרְאִשׁוֹן מִבֵּיט בָּהּ

מִסוּף הָעוֹלָם וְעַד סוּפּוֹ.

כִּיּוֹן שְׁלֹא פֶּסְקָה הָאוֹרָה, [63]

הַתַּחֲוִיל כָּל הָעוֹלָם כָּלוּ מְשׁוּרָר, שֶׁנֶּאֱמַר:

(אִיִּב לו, א) "תַּחַת כָּל הַשָּׁמַיִם יִשְׂרָהוּ",

לָמָּה ? שׁ"אֹרוֹ עַל כְּנָפוֹת הָאֶרֶץ".

כִּינּוֹן שִׁיעוּת שַׁבָּת,
הַתְּחִיל הַחֲשׂוֹף מִשְׁמֵשׁ וּבָא.
וְנִתְיָרָא אָדָם וְאָמַר:
אֵי לִי! הוּא שְׁכַתְּבָא בּוּ:
(פְּרָאשִׁית ג, טו) "הוּא יְשׁוּפְךָ רֵאשׁ,
וְאַתָּה תִּשׁוּפְנוּ עֵקֶב",
שְׁמָא יָבֵא וְיִשְׁכְּנִי?
(תְּהִלִּים קל"ט, יא) "וְאָמַר, אַף חֲשׂוֹף יְשׁוּפְנִי".
אָמַר רַבִּי לִוִּי:
בְּאוֹתָהּ שְׁעָה,
זְמַן לֹו הַקָּדָשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁנֵי רַעְפִּין, <אֲבִי צוּר>
וְהַקִּישׁן זֶה לְזֶה, וְיִצְאָת מִהֵן הָאוּר,
וּבְרַךְ עָלֶיהָ "בּוֹרָא מְאוּרֵי הָאֵשׁ".

הַדָּא הִיא דְכִתְיָב:

(תְּהִלִּים קל"ט, יא) "וְלִילָהּ אוּר בְּעֵדְנִי",
וְלִילָהּ אוּר בְּעֵדְנִי. <אש>
שְׁמוּאֵל אָמַר:
לְפִיכָךְ מְבָרְכִין עַל הָאֵשׁ בְּמוֹצְאֵי שַׁבָּת,
מִפְּנֵי שֶׁהִיא תַחֲלַת בְּרִיתָהּ.
רַב חוּנָא בְּשֵׁם רַב, רַבִּי אֶבְהוּ בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן:
אַף בְּמוֹצְאֵי יוֹם הַכַּפּוּרִים מְבָרְכִין עָלֶיהָ,
שְׁכַבְר שַׁבָּת הָאוּר כָּל אוֹתוֹ הַיּוֹם.

[בְּרַכּוֹת ח, ו]

הַלְקָה

"אֵין מְבָרְכִין

עַל הַנֵּר וְעַל הַבְּשָׂמִים שְׁלֵגוּם;
וְעַל הַנֵּר וְעַל הַבְּשָׂמִים שְׁלֵמִתִּים;
וְעַל הַנֵּר וְעַל הַבְּשָׂמִים שְׁלֵפְנֵי עֲבוּדָה זָרָה.
וְאֵין מְבָרְכִין עַל הַנֵּר עַד שֶׁיֵּאוּתוּ לְאוּרוֹ."

[תְּלִמוּד]

תָּנָא רַבִּי יַעֲקֹב קָמִי רַבִּי יְרֵמְיָה:

מְבָרְכִין עַל הַבְּשָׂמִים שְׁלֵגוּם.

מָה, וּפְלִיג?

קְיָמוּנָה בְּמַעֲשֵׂן לְפָנֵי חֲנוּתוֹ.

עֲשֵׂשִׁית, אַף עַל פִּי שְׁלֵא כְּבַת,

מְבָרְכִין עָלֶיהָ.

גַּר בְּתוּךְ חִיקוֹ אוּ בְּתוּךְ פְּנִס אוּ בְּתוּךְ אֶסְפְּקִלְרֵיָא,
רוּאָה אֶת הַשְּׁלֵהֲבָת וְאֵינוּ מִשְׁתַּמֵּשׁ לְאוּרָה,
מִשְׁתַּמֵּשׁ לְאוּרָה וְאֵינוּ רוּאָה אֶת הַשְּׁלֵהֲבָת,
לְעוֹלָם אֵין מְבָרְכִין עָלֶיהָ,
עַד שֶׁיְהֵא רוּאָה אֶת הַשְּׁלֵהֲבָת וּמִשְׁתַּמֵּשׁ לְאוּרָה.

חמשה דברים נאמרו בגחלת,
וחמשה בשלהבת:
גחלת שלהקדש, מועלין בה,
והשלהבת, לא נהנין ולא מועלין.
גחלת שלעבודה זרה אסורה,
ושלהבת מתרת.
המדר הנאה מתברר אסור בגחלתו,
ומתר בשלהבתו.
המוציא את הגחלת לרשות הרבים, חיב,
והשלהבת, פטור.
מברכין על השלהבת,
ואין מברכין על הגחלת.
רב חיא בר אשי בשם רב:
אם היו הגחלים לוחשות, מברכין.
רבי יוחנן דקציון בשם רבי נחום בר סימי:
ובלבד הנקטפת.

תני:

גוי שהדליק מישראל,
וישראל שהדליק מגוי,
מברכין.
ניחא גוי שהדליק מישראל,
ישראל שהדליק מגוי?
מעתה, אפלו גוי מגוי!
אשכח תני:
גוי מגוי, אין מברכין.
רבי אבהו בשם רבי יוחנן:
מבוי שכלו גוים, וישראל אחד דר בתוכו,
ויצא משם האור,
מברכין עליה, בשביל אותו ישראל ששם.
רבי אבהו בשם רבי יוחנן:
אין מברכין,
לא על הבשמים שלילי שבת בטבריא,
ולא על הבשמים שלמוצאי שבת בצפורין.
ולא על הבשמים שלאור ערב שבת בצפורין,
שאין עשויין אלא לדבר אחר.

“ועל הגר ועל הבשמים שלמתים”.

רבי חזקיה, רבי יעקב בר אחא,

בשם רבי יוסה בירבי תנינא:

הדא דאת אמר,

בנתונים למעלה ממטתו שלמת.

אבל בנתונים למטה ממטתו שלמת,

מברכין.

אני אומר, לכבוד החיים הן עשויין.

"ועל הנר ועל הכשמים שלפני עבודה זרה.
ולא היא שלגוים היא שלעבודה זרה?
תפתר בעבודה זרה שלישראל.

"ואין מברכין על הנר עד שיאותרו לאורו."

דרש רבי זעירא בריה דרבי אבהו בקיסרין:

(בבאשית א,ד) "נירא אלהים את האור פי טוב",

ואחר כך "ויבהל אלהים בין האור ובין החשך."

וברבין אמרין:

הבדילו לצדיקין לעתיד לבוא.

אמר רבי ברכיה:

כך דרשו שני גדולי עולם,

רבי יוחנן ורבי שמעון בן לקיש:

"ויבהל אלהים", אבדלה נדי.

רבי יהודה בירבי סימון אמר:

הבדילו לו.

משלו משל: למה הדבר דומה?

למלך שהיו לו שני אסטרטיגין. <מפקדים>

זה אומר "אני משמש ביום",

וזה אומר "אני משמש ביום".

קרא המלך לראשון ואמר לו:

"פלוני, היום? היא תחומך."

קרא לשני ואמר לו:

"פלוני, הלילה? היא תחומך."

כך:

(בבאשית א,ה) "ניקרא אלהים לאור יום,

ולחשך קרא לילה."

לאור אמר לו:

"היום? היא תחומך,"

ולחשך אמר לו:

"הלילה? היא תחומך."

אמר רבי יוחנן:

הוא שאמר הקדוש ברוך הוא לאיוב:

(איוב לח,יב) "הממקד צוית בקר,

ידעת השחר מקמו."

הודעתו אי זה הוא מקומו!

אמר רבי תנחומא: [64]

אנה אמרית טעמא:

(ישעיה מה,ו) "יוצר אור ובורא חשך,

עושה שלום,"

משיצרן, עשה שלום ביניהן.

"אין מברכין על הגר עד שיאיתו לאורו".
רב אָמר "יאיתו",

ושמואל אָמר "יעותו".

מִן הָאָמֵר "יאיתו",

(פְּרָאשִׁית לַד, טו) "אָךְ בְּזֹאת נֹאוֹת לָכֶם".

מִן הָאָמֵר "יעותו",

(יְשַׁעְיָה נד) "לְדַעַת לְעוֹת אֶת יַעֲף דְבָר".

תַּמָּן תְּנִינָן : (ערוּבִין ה, א)

"כִּי־צַד מְעַבְרִין אֶת הָעָרִים?"

רב אָמר "מְאֲבְרִין",

ושמואל אָמר "מְעַבְרִין".

מִן הָאָמֵר "מְאֲבְרִין", מוֹסִיפִין לָהּ אֶבֶר.

מִן הָאָמֵר "מְעַבְרִין", כְּאִשָּׁה עֹבְרָה.

תַּמָּן תְּנִינָן : (עבֻדָה זֹרֵה א, א)

"לִפְנֵי אֵי־דִיהֶן שְׁלֹגוּם".

רב אָמר "עִידִיהֶן",

ושמואל אָמר "אֵי־דִיהֶן".

מִן הָאָמֵר "אֵי־דִיהֶן",

(דְּבָרִים לַב, ל) "כִּי קָרוֹב יוֹם אֵי־דָם".

וּמִן הָאָמֵר "עִידִיהֶן",

(יְשַׁעְיָה מ, ט) "וְעִדִּיהֶם הִמָּה בַּל יִרְאוּ,

וּבַל יִדְעוּ לְמַעַן בְּשׂוּ".

מִן מְקַדְּם שְׂמוּאֵל טַעְמָא דְּרַב "וְעִדִּיהֶם הִמָּה"? <מה מפרש>
שֶׁהֵן עֲתִידִין לְבִישׁ אֶת עוֹבְדֵיהֶן לְיוֹם הַדִּין.

"אין מברכין על הגר עד שיאיתו לאורו".

רב יְהוּדָה בְּשֵׁם שְׂמוּאֵל :

כְּדִי שְׂיִהֶוּ הַנְּשִׂים טוֹוֹת לְאוּרוֹ.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן :

כְּדִי שְׂתֵהֵא עֵינֵי רֹאָה מַה בְּכוֹס וּמַה בַּקַּעֲרָה.

אָמַר רַב חֲנִנָּא :

כְּדִי שְׂיִהֵא יוֹדֵעַ לְהַבְחִין בֵּין מַטְבֵּעַ לְמַטְבֵּעַ.

תַּנִּי רַבִּי הוֹשַׁעְיָא :

אֶפְלוּ טְרִיקְלִין עֶשֶׂר עַל עֶשֶׂר, מְבָרְכִין. <חדר אוכל>

רַבִּי זְעִירָא מְקַרֵּב קָמִי בּוּצְיָנָא. <הנדר>

אָמְרִין לִיהַּ תְּלַמִּידוֹי :

רַבִּי, מָה אַתָּה מְחַמֵּיר עֲלֵינוּ?

וְהָא תַּנִּי רַבִּי הוֹשַׁעְיָא :

אֶפְלוּ טְרִיקְלִין עֶשֶׂר עַל עֶשֶׂר, מְבָרְכִין.

[בְּרִכּוֹת ח, ז]

הִלְכָה.

"מי שאכל ושכח ולא ברך,

בית שמי אומרין :

יחזר למקומו ויברך.
ובית הלל אומרין:
יברך במקום שגזפר.
ועד מתי מברך?
עד כדי שיתאפל המזון שבמעיו.”

[תלמוד]

רבי יוסטא בר שונם אָמר:
תרין אָמורין,
תד אָמר טעמון דְּבית שְׁמִי,
וְחד אָמר טעמון דְּבית הַלֵּל.
מִן הַמר טעמון דְּבית שְׁמִי,
אלוּ מִי שֶׁשָּׂכַח שָׁם
פִּיס שְׁלֵאֲבָנִים טוֹבוֹת וּמְרַגְלִיּוֹת,
שָׁמָּא אֵינּוּ חוֹזֵר וְנוֹטְלוֹ?
אִף הֵכָא, יחזר למקומו ויברך.
מִן הַמר טעמון דְּבית הַלֵּל,
אלוּ מִי שֶׁהָיָה נִתּוּן בְּרֹאשׁ הַדֶּקֶל אוֹ בְּתוֹךְ הַבוֹר,
שָׁמָּא מְטַרְיַחִין עָלָיו שְׂיַחזֵר לְמִקוּמוֹ ויברך?
אֵלָּא מְבָרֵךְ בְּמִקוּם שְׁגִזְפֵּר.
אִף הֵכָא יְבָרֵךְ בְּמִקוּם שְׁגִזְפֵּר.
אֵימְתִי הוּא מְבָרֵךְ?
רַבִּי חֵיָא בְּשֵׁם שְׁמוּאֵל:
כָּל זְמַן שֶׁהוּא צָמָא מִחֲמַת אוֹתָהּ סְעוּדָה.
רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר:
עד שִׁירְעַב.

[בְּרִכּוֹת ח, ח]

הִלְכָה.

”כָּא לֵהֵן יַיִן לְאַחַר הַמְּזוּז,
וְאֵינן שָׁם אֵלָּא אוֹתוֹ הַכּוֹס,
בֵּית שְׁמִי אוֹמְרִין:
מְבָרֵךְ עַל הַיַּיִן, וְאַחַר כֵּן מְבָרֵךְ עַל הַמְּזוּז.
ובֵּית הַלֵּל אוֹמְרִין:
מְבָרֵךְ עַל הַמְּזוּז, וְאַחַר כֵּן מְבָרֵךְ עַל הַיַּיִן.
עוֹנִין אָמֵן אַחַר יִשְׂרָאֵל מְבָרֵךְ,
וְאֵינן עוֹנִין אָמֵן אַחַר כּוֹתֵי מְבָרֵךְ,
עד שִׁישְׁמַע כָּל הַבְּרָכָה.”

[תלמוד]

אָמַר רַבִּי כָּא:
עַל יְדֵי שֶׁהָיָא בְּרָכָה קְטַנָּה,

שָׁמָא יִשְׁכַּח וְיִשְׁתָּה.

בְּרַם הָכָא,

מִכִּיּוֹן שְׁהוּא מְשַׁלְשְׁלָה עַל הַכּוּס,
אִינוּ שׁוֹכֵחַ.

הָא אַתְר יִשְׂרָאֵל עוֹנִין "אָמֵן"
אָף עַל פִּי שְׁלֵא שְׁמַע.

לָא כֵן תְּנִי:

"שְׁמַע וְלֹא עֲנֵה, יִצְא;

עֲנֵה וְלֹא שְׁמַע, לֹא יִצְא."

תְּנִי בְרִיָּה דְרַב אָמֵר:

בְּשַׁלְא אָכַל עֲמֵהָן פְּזִית הִיא מִתְנִיתָא.

תְּנִי:

שְׁמַע וְלֹא עֲנֵה, יִצְא;

עֲנֵה וְלֹא שְׁמַע, לֹא יִצְא.

רַב בְּשֵׁם אָבָא בְּרַ תְּנֵה,

וְאִית דְּאָמְרֵי לֵה אָבָא בְּרַ תְּנֵה בְּשֵׁם רַב:

וְהוּא שְׁעֲנֵה רְאִשֵׁי פְּרָקִים.

רַבִּי זְעִירָא בְּעֵי:

וְהִלְלֵן אֲנִי רְאִשֵׁי פְּרָקִים? <וְאֵלּוּ הֵם>

(תְּהֵלִים קיג,א) "הִלְלוּ יְהוָה,

הִלְלוּ עַבְדֵי יְיָ, הִלְלוּ אֶת שֵׁם יְיָ."

בְּעוֹן קָמִי רַבִּי תְּנֵה בְּרַ אָבָא:

מִיָּוֵן שְׁאֵם שְׁמַע וְלֹא עֲנֵה, יִצְא?
אָמֵר:

מִן מַה דְּאֲנִן תְּמִי?

רַבִּינִין רַבְרַבִּיא קְיָמִין בְּצַבּוּרָא,

דְּאֵלִין אָמְרִין "בְּרוּךְ הַבָּא"

וְאֵלִין אָמְרִין "בְּשֵׁם יְיָ",

וְאֵלּוּ וְאֵלּוּ יוֹצְאִין יְהִי חוֹבְתָן.

תְּנִי רַבִּי אוֹשְׁעִיא:

עוֹנֵה הוּא אָדָם "אָמֵן",

אָף עַל פִּי שְׁלֵא אָכַל,

וְאִינוּ אוֹמֵר "נְבָרְךָ שְׁאָכַלְנוּ מִשְׁלוּ",

אֵלָא אִם כֵּן אָכַל.

תְּנִי:

אִין עוֹנִין אָמֵן תְּוֹמָה,

וְלֹא אָמֵן קְטוּפָה וְלֹא אָמֵן חֲטוּפָה.

כֵּן עֲזָאי אוֹמֵר:

הָעוֹנֵה אָמֵן תְּוֹמָה, יְהִי כְּנִי תְּוֹמִין;

חֲטוּפָה, יְחַטְּפוּ שְׁנוּתִיו;

קְטוּפָה, תְּקַטְף נִשְׁמָתוֹ;

אֲרַפָּה, יֶאֱרִיךְ יָמִים בְּטוּבָה.

אִיזוּ הִיא אָמֵן תְּוֹמָה?

אמר רב חונא:
ההן דתיב למברכה,
והוא ענה ולא ידע מה הוא ענה.
תנא:

גוי שברך את השם, עונין אתריו "אמן".
בשם, אין עונין אתריו "אמן".
אמר רבי תנחומא:

אם ברכך גוי, ענה אתריו "אמן", דכתיב:

(דברים ז, יד) "ברוך תהיה מכל העמים".
גוי אחד פגע ברבי ישמעאל וברכו. [65]

אמר ליה:

כבר מלתך אמירה.

פגע בו אחר וקללו.

אמר ליה:

כבר מלתך אמירה.

אמרו לו פלמידין:

רבי, כמה דאמרת להבן אמרת להבן!

אמר לון:

כן פתיב:

"אררין ארור ומברכין ברוך." (בראשית כז, כט)